

İKİNCİ DAİRE

SARUHAN VE ÇELİK – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 5298/06)

KARAR

STRAZBURG

22 Eylül 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tâbi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 5298/06 no’lu davanın nedeni Rıdvan Saruhan ve Abdulvahit Çelik adlı iki T.C. vatandaşının (“başvuranlar”) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (“AİHM”) 2 Şubat 2006 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin (“AİHS”) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuranlar, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından C. Göksel tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

Birinci başvuran 1959 doğumludur ve Mardin’de yaşamaktadır. Başvuranların temsilcisi, 11 Haziran 2008 tarihli mektubunda ikinci başvuranın 10 Mart 2007 tarihinde öldüğünü ve oğlu Abdulvahit Çelik’in başvuruyu takip etme talebini iletmiştir.

1974 yılında B.A. adlı bir üçüncü şahsa Suriye uyruklu annesinden bir arsa miras düşmüştür. Ancak B.A. o dönemde arsayı kendi adına tescil ettirmemiştir.

9 Temmuz 1996 tarihinde B.A.’nın temsilcisi başvuranlarla birlikte, arsayı onlara satma vaadiyle noterde bir sözleşme imzalamıştır. Başvuranlar satış meblağını ödemiş, kendilerine B.A.’nın gerekli işlemleri yaptırıp arsanın mülkiyetini mümkün olan en kısa zamanda başvuranlara devredeceği söylenmiştir.

1 Ağustos 1996 tarihinde başvuranlar Üsküdar Asliye Hukuk Mahkemesi’nde B.A. aleyhine bir dava açmış, satış bedelini ödemelerine rağmen B.A.’nın arsayı kendilerine devretmediğini iddia etmişler, arsanın kendi adlarına tescil edilmesi talebinde bulunmuşlardır.

Mahkeme, Bakanlar Kurulu’nun 1 Ekim 1966 tarihli kararnamesi uyarınca Türkiye’de yaşayan Suriye uyrukluların mülklerine el konulduğu gerekçesiyle 30 Aralık 2003 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda arsanın 1966 yılından bu yana devlet mülkiyetinde olduğu, bu nedenle B.A. tarafından 9 Temmuz 1996 tarihinde imzalanan satış sözleşmesinin geçersiz olduğu belirtilmiştir.

Her iki taraf karara itiraz etmiş, B.A. aynı zamanda 1966 kararnamesinin Anayasaya aykırı olduğunu öne sürmüştür.

28 Şubat 2005 tarihinde Yargıtay, Anayasaya aykırılık iddiasını reddetmiş ve birinci derece mahkemesi kararını onamıştır.

Yargıtay, başvuranların kararın düzeltilmesi taleplerini 7 Temmuz 2005 tarihinde reddetmiştir. Bu karar başvuranlara tebliğ edilmemiş, davanın sonucunu Yargıtay’ın web sayfasından araştırmak suretiyle öğrenmişlerdir.

HUKUK

I. HÜKÜMETİN ÖN İTİRAZLARI

Hükümet başvuruların altı ay kuralına uymadıklarını savunmuştur. Başvuranın temsilcisinin adresine 29 Temmuz 2005 tarihinde tebligat yapılmış, ancak adresi değiştiği için nihai karar kendisine tebliğ edilememiştir. Hükümet, AİHM içtihadına dayanarak (*Levent Öztürk – Türkiye*, no. 8428/02) somut davada altı aylık sürenin nihai kararın Üsküdar Asliye Hukuk Mahkemesi’ne iletildiği 25 Temmuz 2005 tarihinden başlaması gerektiğini savunmuştur.

AİHM, Hükümetçe atıfta bulunulan *Levent Öztürk* davasında başvuranın, DGM’ye iletilmesinin üzerinden altı aydan daha fazla süre geçmesine rağmen Yargıtay kararını edinmemiş olduğunu kaydeder. Bu bağlamda AİHM, Yargıtay’ın ceza davalarına ilişkin kararları sanıklara tebliğ etmemek gibi yerleşmiş bir uygulaması bulunması nedeniyle yukarıda belirtilen davadaki bulgularının sadece ceza kovuşturmaları için geçerli olduğunu hatırlatır. Ancak hukuk davalarında Yargıtay kararları posta ücretinin ödenmesi halinde taraflara tebliğ edilmektedir. Bu nedenle somut davada yetkililerin nihai kararı başvuranın avukatına tebliğ etmeleri gerekmektedir. AİHM ayrıca Hükümetin, başvuruların temsilcisinin yeni adresini yetkili makamlara bildirmediği ifadesini dikkate alır. Ne var ki başvuruların temsilcisinin yeni adresini kararın düzeltilmesi istemli dilekçesinde belirttiği dava dosyasındaki belgelerden anlaşılmaktadır. Başvurular AİHM’ye 2 Şubat 2006 günü, nihai kararın çıkış tarihinden 6 ay 27 gün sonra başvurmuşlardır. Somut davanın özel koşullarında AİHM, Hükümetin nihai kararı başvuruların doğru adresine göndermemiş olması nedeniyle başvuruların AİHS’nin 35/1 maddesinde öngörülen altı ay kuralına uyum kabul edilmeleri gerektiğine hükmeder. Bu nedenle Hükümetin bu bağlamdaki ön itirazını reddeder.

II. AİHS’NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurular, yargılama süresinin AİHS’nin 6/1 maddesinde öngörülen “makul süre” şartına uymamasından şikâyetçi olmuş, Hükümet görüşe itiraz etmiştir.

Dikkate alınması gereken süre 1 Ağustos 1996’da başlayıp 7 Temmuz 2005’te sona ermiştir. Bu nedenle iki dereceli yargıda geçen süre 8 yıl 11 ay’dır.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaklıktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, başvurunun başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

AİHM yargılama süresinin uygunluğunun davanın şartları ışığında, özellikle de davanın karmaşıklığı ile başvuran ve ilgili mercilerin tutumu ve davanın taraflar için taşıdığı önem gibi, içtihadında yerleşmiş ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini yineler (bkz. birçok içtihadın yanı sıra *Frydlender – Fransa* [BD], no. 30979/96).

AİHM, somut başvurudakine benzer sorunlar ortaya çıkaran davalarda sıklıkla AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz. *Frydlender*, yukarıda anılan).

Tarafına sunulan tüm delilleri inceleyen AİHM, somut davada farklı bir sonuca ulaşmasını sağlayacak ikna edici hiçbir tespit ve delilin Hükümet tarafından sunulmadığı kanaatindedir. Konu ile ilgili içtihadını dikkate alarak somut davada yargılama süresinin aşırı olduğu ve AİHS'nin 6/1 maddesinde öngörülen “makul süre” şartına uymadığı görüşündedir.

Bu nedenle AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN DİĞER MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar AİHS'nin 6/1 maddesine dayanarak yargılama sonucundan şikâyetçi olmuştur. Ayrıca AİHS'nin 13. maddesini gündeme getirerek, tartışma konusu kararnamenin Anayasaya aykırı olduğu görüşlerinin Yargıtay tarafından reddedilmesi nedeniyle etkili bir hukuk yolu tanınmadığını belirtmişlerdir. Başvuranlar ayrıca arsalarından mahrum bırakıldıklarını ifade ederek 1 no'lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Son olarak AİHS'nin 14. maddesine dayanarak ulusal mahkemelerin kararlarının gerekçesi olan kararnamenin ayrımcılığa neden olduğunu savunmuştur.

Tarafına sunulan delilleri inceleyen AİHM, sözkonusu hükümlerin ihlal edilmediğini tespit etmiştir. Dolayısıyla başvurunun bu kısmı AİHS'nin 35/3 ve 35/4 maddeleri uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle reddedilmelidir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuranlar, maddi ve manevi tazminatı kapsamak üzere 10,000,000 Euro ödenmesini talep etmişler, Hükümet talep edilen miktarın aşırı olduğu ve haksız zenginleşmeye yol açacağını ifade etmiştir.

AİHM, tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı kuramamaktadır; bu nedenle talebi reddeder. Ancak başvuranların manevi zarara uğramış olması gerektiğini kabul eder. Hakkaniyete uygun bir değerlendirmeye bu başlık altında 4,200 Euro ödenmesini uygun bulmaktadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranların avukatı, başvuranların aldığı tazminatın %20'si oranında yargılama masraf ve giderleri ödenmesini talep etmiş, Hükümet talebe itiraz etmiştir.

AİHM'nin içtihadına göre bir başvuran, ancak masrafların gerçekten ve gerektiği için yapıldığı ve miktarın makul olduğu kanıtlanmış ise bunları geri almaya hak kazanmaktadır.

Somut davada yukarıdaki ölçütleri ve başvuruların sözkonusu talebi destekleyememelerini göz önünde bulundurarak AİHM bu başlık altında ödeme yapılmamasına hükmeder.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı orana üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Yargılama süresinin uzunluğuna ilişkin şikâyetin kabuledilebilir, başvurunun kalan kısmının kabuledilemez olduğuna;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine;
3. (a) Sorumlu devletin başvuruların her birine, AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere:
 - (i) 4,200 (dört bin iki yüz) Euro manevi tazminat;
 - (ii) bu miktara uygulanabilecek her tür vergiyi ödemesine;(b) Sözkonusu sürenin bittiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları uyarınca 22 Eylül 2009 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.